

Kilencvenegy jelentkező közül a háromfordulós megmérettetés után Hamar Zsoltot választották a Hesseni Állami Színház főzeneigazgatójának. A megbízatása öt esztendőre szól, 2012 nyarán kezdődik. Egy szezon alatt közel ötven előadást kell vezényelnie, s választhat programot, művészeket. Emellett pedig három-négy hónapon keresztül turnéznia kell a világban. Itthon azonban ritkán fogjuk látni, annak ellenére, hogy a karmester neve korábban felmerült a Rádiózenekar kapcsán is. Azt mondja, nem bánja, hogy arra a felkérésre nemet mondott, mert ezzel is tiltakozni próbált a Rádió művészeti együtteseinek sorsa ellen. Úgy látja, az utóbbi időben a magyar zenei élet jelentős értékei kerültek veszélybe, ideje lenne végre az összefogásnak.

I Miért döntött úgy, hogy jelentkezik a zeneigazgatói posztra? Ismét szükségét érezte az állandó társulathoz tartozásnak?

– Engem mindig elkényeztet az élet, hiszen tizenhat esztendeje, mióta a pályán vagyok, kipróbálhattam a szabadúszást, de azt is, milyen egyetlen zenekarral építkezni. A két tevékenység együtt a legjobb, ehhez viszont szükség van egy állandó helyre. Ősszel a hatodik évadomat kezdem a zürichi Operaháznál, s már ez isteni ajándék. Fantasztikus kollégákkal dolgozhatom, kiváló produkciókban vehetek részt. Svájcban azonban csak alkalmazott karmester vagyok, még akkor is, ha ebben a szezonban dirigensként a legtöbb előadást kaptam. Bár ez ad egyfajta rangot, azt a művészi önállóságot semmiképp sem nyújtja, ami már hiányzik egy ideje. Wiesbadenben azonban ismét építkezésbe kezdhetek.

„A magyar zenei életnek össze kellene végre fognia”

Hamar Zsolt zeneigazgatói szerepekről, kultúrpolitikáról, wiesbadeni tervekről

„...úgy vélem, itt tudatos és aljas játszma folyik. Ennek nem is a Rádió Zenei Együttese a főszereplője, ők csupán az áldozat szerepkörét kapják.”

I Itthon nem jellemző hogy ilyen komoly, többfordulós megmérettetéseken keressék a következő zeneigazgatót...

– Tudomásom szerint külföldön két eljárás létezik. A Berlieni Filharmonikusoknál nyilván nem próbavezénnyel döntenek el, hogy ki legyen a következő vezetőkarvezető. Amikor aktuálissá válik a személycseré, akkor a lehetséges jelölteket meghívják, s akár többéves periódus után kiválasztják a megfelelő dirigenszt. A berlieni zenekar alul pozícionálna magát, ha próbavezénnyel választana. De akad itthon is jó példa. Amikor Gilbert Varga nem vállalta el az ÁHZ-t, akkor ők voltak olyan okosak, hogy nem pályáztattak, hanem felkérték erre a tisztségre Kocsis Zoltánt. Ezzel az eljárással is a legjobbak közé pozícionáltak magukat. Ezért is tartottam óriási hibának, hogy pályáztatással választott néhány éve karmestert a Rádiózenekar, hiszen ezzel az együttes leértékelte magát. A másik eljárás külföldön, hogy meghirdetik a posztot, de olyan irreálisnak tekinthető verseny alapján döntenek, amelyen a karmestereknek kétszer-háromszor a Himaláját kell megmásznia... A hesseni színháznál nekem Wagner Trisztánját, Puccini Bohéméletét és Sztravinszkij Tavaszi áldozatát kellett dirigálnom, s ezek olyan művek, amelyek egy karmesteri repertoárnak a legkiemelkedőbb darabjai.

I A hazai viszonyok között viszont az sem jellemző, hogy a kinevezés jövő év nyaráról szól, tehát egy évvel a poszt betöltése előtt tudja, hogy mire számíthat.

– Több mint egy esztendővel előbb, hiszen háromnegyed évvel ezelőtt írták ki a pályázatot, annak jelentkezési ideje január eleje. Igazából két évre előre gondolkoznak, s úgy vélem, ez reális is. Hiszen azok a karmesterek, akiket szeretnének a posztra megnyerni, azoknak két-három évre már tele van a naptáruk...

I Nagyon pontos megkötésekkel kapott szerződést Wiesbadenben.

– Igen, ami pontosan szabályozza, hogy egy szezonban hány előadást kell vezényelnie,

hány alkalommal, s azt is, milyen házakban kell vendégeskedni. Sőt, még arról is vannak rendelkezések, hogy ha konfliktusom van valakivel, azt milyen módon rendezzem. A színház zenei vezetése egyedül az én dolgom, abba senki nem szólhat bele, a döntéseket egyedül én hozom meg. Természetesen az intendánssal és a többi vezetővel egyetértésre kell jutnom. Ha netán más a véleményünk, akkor az intendáns vétőzhat, s új döntésre kérhet fel. De nem nyúlhat át felettem, nem dönthet helyettem. A szerződésemmnek van egy kétszáz oldalas melléklete, amely a németországi zenész munkavállalók jogait, kötelesegeit, jogállását meghatározó, teljes törvény. Ezt meg kell tanulnom, mert nem hozhatok olyan döntést, ami a hatályos törvénnyel ellentétes.

I Milyen jelentős különbségeket lát a hazai és a német viszonyok között?

– Magyarország és Németország, illetve Európa között nem az a különbség, hogy ott jó törvények vannak, itt pedig nincsenek... Itthon is léteznek ilyenek, csak ezeket nem tartjuk be. Nyilvánvalóan a németországi jóltibb társadalom, mint a miénk, bár az ott élők ugyancsak megszenvedik a mostani társadalmi, gazdasági folyamatokat. De nem az az eljárás, hogy előbb áthágjuk a törvényt, aztán ehhez igazítjuk a jogszabályokat...

I Az énekesekről is Ön dönt? S ha igen, előnyben kell részesítenie a házban lévőket?

– A szereposztás is tőlem függ. Itt társulat van, a tagjait határozott időre szóló szerződések kötik a házhoz, bennük kell elsősorban gondolkodnom, s a társulat építése is az én feladatom. Ez persze nem zárja ki, hogy hívjunk vendégeket. Az elmúlt hónapokban például A rózsalovag került színre, számos külsős művésszel. Természetesen adott helyzetben én döntök arról, ha elmegy valaki nyugdíjba, akkor kit vegyünk fel a helyére. Nem egyedül, hiszen a törvény meghatározza, hogy mit tehetek, s művészeti bizottság is

van mellettem, de mindezt én tartom kézben. A döntés az enyém, de vállalnom is kell érte a felelősséget.

┃ *Stagione-rendszerben vagy repertoárban játszanak?*

– Magyarországon nagyon divatos csak az egyik vagy a másik mellett voksolni. Úgy látom Európában réges-régen kialakult ennek az egészséges keveréke. Minden olyan előadást, amelyben sok a vendég, érdemes blokkban játszani. Ha pedig az állományban lévő énekesekre épül, s többször eladható az évben, akkor szeptemberben és tavasszal is műsorra kerül. A gyakorlatból kell kiindulni, nem szabad több pénzt elkölteni, mint ami rendelkezésre áll.

┃ *A következő szezon műsorát is Ön állítja össze?*

– Nem, az enyém a 2012/13-as program, de ennek már most neki kell kezdeni. Zürichben dolgozom augusztustól, s a két város között nincs nagy távolság, így rendszeresen el tudok menni Wiesbadenbe. Igyekszem minél több előadást meghallgatni, jobban megismerni az együttest, sokat beszélgetni a kollégákkal, hogy minél hamarabb tudjak döntéseket hozni.

┃ *Az elődjével is egyeztet?*

– Eddig még nem került rá sor, de nyilván meg fog történni, európai módon. Egyébként 1041 férőhelyes a nagyszínház, ez az operák, balettek, s időnként a próza otthona. Van kamaraszínház is, ahol 400-an tudnak leülni, itt kerülnek a színre a drámák, s ezek mellett akad 120 férőhelyes stúdiószínpad és egy külső helyszínünk is. Az Operaház szomszédságában áll Németország talán egyik legszebb és legjobb akusztikájú hangversenyterme, a csodálatos Friedrich-von-Thiersch-Saal, ahol rendszeresen ad a zenekar hangversenyeket. Öt évre kell terveznem, egyébként ez az időtartam nekem is váratlan volt, mert úgy tudom, inkább a három éves szerződés az elterjedt.

┃ *Nebéz szívvel mond le a hesseni színház miatt Zürichről?*

– Jövő őszől új intendáns lesz Svájcban, Andreas Homoki személyében, aki már többé-kevésbé deklarálta, hogy új garnitúrával képzelet el a folytatást. Azt a státuszt, amit én ott betöltöttem, nem akarom a továbbiakban. Persze, ha meghívják vendégként, örömmel megyek. Egyébként a szerződésemben még az is elő van írva, hogy az év 12 hónapjából mennyit kell Wiesbadenben lennem, s mennyit vendégszerepelnem. Vannak kedvenc

helyeim, ilyen a Salzburgi Mozarteum Zenekara, hosszú évek óta járok oda, s remélem, ez a jövőben is folytatódni fog. A többi pedig majd elválik.

┃ *Fél az új pozíciótól?*

– Inkább pozitív izgatottság van bennem. Most már a tetemes mennyiségű tapasztalat birtokában felismertem azt az igazságot is, hogy senki sem hibátlan. A zürichi Operában is akadnak rossz döntések. Fel kell készülni, s arra törekedni, hogy az ember jól határozzon, de ha mégsem így történik, akkor be kell ismerni, hogy hibázott. Várom már nagyon 2012 nyarát.

┃ *Mi lesz Magyarországgal?*

– A hazai jelenlétem jelenleg nullára csökkent, ami egyrésztől nagyon fáj, másrészt viszont nem is bánom. Úgy vélem, olyan helyzet alakult ki a magyar zenekultúrában, ami egy-két piaci résztvevő kivételével, nem ad igazán komoly, hosszú távú, elmélyült munkára lehetőséget. Márpedig engem csakis ez érdekel. Nehéz úgy dolgozni, hogy egy zenekari instrukcióra azt mondja a brácsás, hagyjam ezzel békén, éppen a házat árverezik el... Egyelőre számomra nem világos, hogy tudatos politikai koncepció vagy koncepciótlanság eredményeképpen, de sok hibás döntés született az elmúlt évben. Emellett számos területen éppen az a gond, hogy állnak az ügyek, s ennek következtében erősen inognak a magyar zenekultúra olyan bástyái, mint az Operaház vagy a Rádiózenekar, s ez eléggé elkészerít...

┃ *Pedig korábban felmerült a neve az Erkel Színház és a Rádió Szimfonikusok kapcsán is...*

– Ezt az ötletet hallottam, többekkel beszéltem, akiktől ez az idea származott. Ha őszinte akarok lenni, tartok tőle, hogy az Erkel rendbehozatalára, működtetésére ma nincs pénz... A Rádiózenekar élére kiírt, meghívásos pályázatra engem is felkértek. Hezitáltam, mert a Rádiózenekar által képviselt szellemiséget, színvonalat fontosnak tartom, s emellett azok a kollégák, akik ott játszanak, számomra nagyon kedvesek. Volt olyan pillanat, amikor azt gondoltam, még abban az esetben is írnom kellene egy koncepciót, ha nem is nyerem meg a pályázatot, hátha a leírt ötleteimből egyet-kettőt felhasználnak. S van olyan nagy a baj, hogy mindenkinek össze kellene fogni, mindenféle hiúsági kérdéseket háttérbe szorítva. Hogy végül nem így döntöttem, annak az az oka, hogy úgy vélem, itt tudatos és aljas játszma folyik. Ennek nem is a Rádió Zenei Együttese a főszereplői, ők

csupán az áldozat szerepkörét kapják. Ezt nem akartam a pályázatommal legitimálni. Azt gondolom, hogy udvarias, de mégiscsak protestáló, elutasító válaszzal felhívtam a figyelmet arra, hogy ezt nem hagyhatjuk. A magyar zenei életnek minden prominensének össze kellene fognia, félretéve a személyes érdekeket, hiszen a Dohnányi Ernő alapította együttest veszítjük így el... Hozzákötik az Operaház hajójához, s lehet, hogy mindkettőt elveszítjük... Ehhez nem akarok asszisztálni.

┃ *Pedig ebben az évben nagysikerű előadásokat dirigált az Ybl-palotában, s Hattyúlovagja telt házak előtt került színre a Művészetek Palotájában. Lesz folytatás?*

– Az Operaházba nincs felkérésem a következő szezonra. A Müpából pedig csak arról kaptam hírt, hogy lehet, hogy ezt a darabot jövőre is műsorra tűzik.

┃ *Nemrégiben vesztettük el a magyar zenei élet fontos személyiségét, valamikori zeneszerzéstanárárt, Petrovics Emilét. Hogyan érintette az ő halálhíre?*

– Ő több volt nekem, mint zeneszerzés tanár. A Zeneakadémián mi mindannyian, akik hallgatói voltunk, tudtuk, zenét tanít, zenei viselkedésmódot, zenei etikát, mindent, amit erről a művészeti ágról tudni kell. A diplomám megszerzése után kicsit apa-fiú viszony alakult ki köztünk, s ez hét-nyolc éven keresztül tartott. Meghatározó szereplője volt az életemnek, nagyon sokat kaptam tőle minden szempontból. Furcsa iróniája a sorsnak, hogy éppen a halála napján kaptam meg a wiesbadeni felkérést... Ahogy felhívtak a jó hírrel, az jutott az eszembe, új posztom kapcsán jó lenne két embertől tanácsot kérni, de már sem Petrovics Emilhez, sem Lukács Ervinhez nem fordulhatok...

┃ *Lesz-e ideje karmesteri munkája mellett komponálni?*

– Minden interjúban azt mondom, hogy igen, borzasztóan hiányzik a komponálás, és hogy már sok tervem van, azután a következőben is ezt mondom, meg a következőben is. Lassan le fog peregni az életem homokórája és én még mindig nem írtam semmit. Mindig odaülök a hangszerhez, mindig ütögetek hangokat. Aznap, amikor leírom, nagyon tetszenek, másnap viszont már gyűlölöm őket... Talán egyszer majd megbékülök a zenémmel, s eljön a komponálás ideje is... Ez most nem az az időszak.

R. Zs.